

man skal ikke spørge
– hvad er et digt
man kan spørge
– hvad koster et digt
hvad koster det at købe
hvad koster det at læse

nummer nul oktober 1964

FORSIDE

BAGSIDE

nummer nul oktober 1964

DIGTE FOR EN DALER

Vagn Steen
Finsensgade 56, Århus N

forside

Hans-Jørgen Nielsen
Borthigsgade 12, Kbh. Ø

tekstbillede

Kristen Bjørnkjær
Stadionallé 20, Århus C

Seks digte

Hans-Jørgen Nielsen

l(a - ll - l

forside med digtet CHÆRLIGHED
som digt
To digte, udg. Vagn Steen
Sjutton år
Maskor
Fire digte
Dokument fra Stedelijk Museums
Udstilling DYLABY 1962

Vagn Steen
Finsensgade 56, Århus N
Vagn Steen
Johannes Ewald
Kurt Sanmark
Præstgatan 14, Borgå
Charlotte Strandgaard
Aldersrovej 8, Århus N
Vagn Steen

S P R I
n
u
h
n
G

HJEMMETS

Hjemmets fire vægge
kaffemor
pibefar
fjernsynsunger

I STUEN

To gyngestole
et ur på væggen
og i relief
en dyb stilhed

Ældre mennesker nu
minder i ovale rammer
oldefar og oldemor
to gyngende gamle

KOVENDING

Der var tale
om vidtspændende emner
før man nåede til enighed
om partiets fremtidige
politik

Formålet:

at skabe en helt ny linje
da den gamle havde slået fejl

Hellere det

end slet ingenting
hviskede veteranerne til hinanden
og klyngede sig
til et sidste halmstrå:
måske kunne de få ungdommen med
på denne
helt utraditionelle politik

NYT PARTI

Jeg har aldrig haft fidus
til regeringer
og jeg er af den opfattelse
at de burde afskaffes

HJEMMETS

Hjemmets fire vægge
kaffemor
pibefar
fjernsynsunger

I STUEN

To gyngestole
et ur på væggen
og i relief
en dyb stilhed

Ældre mennesker nu
minder i ovale rammer
oldefar og oldemor
to gyngende gamle

KOVENDING

Der var tale
om vidtspændende emner
før man nåede til enighed
om partiets fremtidige
politik

Formålet:

at skabe en helt ny linje
da den gamle havde slået fejl

Hellere det
end slet ingenting
hviskede veteranerne til hinanden
og klyngede sig
til et sidste halmstrå:
måske kunne de få ungdommen med
på denne
helt utraditionelle politik

NYT PARTI

Jeg har aldrig haft fidus
til regeringer
og jeg er af den opfattelse
at de burde afskaffes

:til en text af e.e.cummings

1. Ved første øjekast: Ni smalle linier; sprogelementer der kun enkelte steder samler sig til tegn.

Sprogmaterialiet kan imidlertid reduceres til nogle ganske få tegn.

l(a

Ser man bort fra parenteser, læser man: l+one+l+iness: »loneliness«: ensomhed. Og i parenteser: a+le+af+fa+ll+s: »a leaf falls«: et blad falder.

le

Reduktionens resultat er en henvisning til en ikke-sproglig virkelighed. Et komprimeret, men ellers ret banalt efterårsdigt om ensomhedsfølelse, mens bladene falder i verden.

af

fa

2. Anderledes håndfaste kvaliteter kommer til syne, hvis man accepterer den visuelle fremtoning som en væsentlig del af teksten. Foruden at være omhandlende er den også handlende.

ll

Bl. a. i selve textbilledet; det billede som materialets placering på papiret danner.

s)

Den henvisende sammenstilling af indre (»loneliness«) og ydre (»a leaf falls«) antyder i sig selv en forbindelse, men ikke særlig præcist. Textbilledet belyser forholdet bedre.

one

Her omslutter det indre helt det ydre. Forbindelsen er helt bogstaveligt kun en parentes i ensomheden.

l

Ordet »falls« er en anden virksom faktor. Det henviser til den handling, der har udløst den oplevelse, der henvises til; derfor står det som billedcentrum på de tre midterste linier.

iness

Og hele billedet er smalt, fordi det skal være en visualisering af faldet. En faldlinie.

3. Desuden er læsebevægelsen samtidig en faldbevægelse. Den normale læsebevægelse er horisontal. Her er den nærmest vertikal; man falder.

Fornemmelsen er understreget ved tegnenes placering over flere linier, således at øjet må bevæge sig i vertikal zigzag for overhovedet at opfatte dem.

Men et blad falder ikke blot i zigzag. Det kan også dreje sig som i tredje og fjerde linie:

af

fa

Iøvrigt hedder efterår på amerikansk »fall«.

4. Et vigtigt aspekt er de nye betydningsforbindelser, der opstår ved tegnenes spaltning. De kan dele sig i flere tegn, og selv bogstaverne kan blive tegn, når de frigøres fra bindingen til bestemte lyd.

Et ex. er ordet »one«. en/et, der i syvende linie sættes i frihed fra »loneliness«. Det er ikke tilfældigt, at »one« sammen med kendeordet »a« (der også betyder en/et) er det eneste, man straks genkender som ord.

Det fører ind til et helt centralt tegnforløb, som indledes allerede i første linie:

l(a

Elementet »l« står oprindeligt for en lyd. Men isoleret overfor »a« kan det læses som et tegn med nogenlunde samme betydningsindhold: tallet 1. De to tegn er adskilt: indre og ydre står mod hinanden.

Helt fritstående, nøjagtig i billedets midte og midt i kerneordet »falls« følger næste led:

ll

Adskillelsen er ophørt, og »l« står ikke mere overfor »a«, men ved siden af »l«. Glimtvis overensstemmelse mellem ydre og indre i det øjeblik bladet falder.

Syvende og ottende linie viser sidste led:

one

l

Her er faldet ophørt. Der er ingen mod- eller sidestilling, kun en tautologi, der understreger, at det foregående kun har forstærket ensomhedsfølelsen.

Pointeringen af dette forløb har været bestemmende for den symmetriske opdeling af textbilledet i fem grupper markeret ved større linieafstand.

Der er større linieafstand efter »l(a«, før og efter »ll« samt efter »one/l«. 5. Intet i teksten var således tilfældigt, alt var nødvendigt. Operationerne med sprog materialet har udvidet de tilgrundliggende tegns maksimale information ganske betydeligt.

Normale digte kan læses op. Deres legemlighed er af spirituel og altså: postuleret art. Denne text kan ikke læses op.

Til gengæld har den en konkret legemlighed *på papiret*, der gør den mindre postuleret, selvom den endnu er legitimeret som henvisning til en virkelighed udenfor materialet.

Det sidste er måske en svaghed. Det giver teksten et anstrøg af rebus.

Man følger med sin nøgne hud, bedst med fingrene. Nu og da rammer noget ansigtet. Bundens variationer kan man mærke gennem sko, men med nøgne fødder ville man få vekslende materialeoplevelser i tilgift.

Man tænker sig en følelabrynt, man skulle vandre i med større dele af krop-pen afdækket, måske helt nøgen. Man ville føle kold trådæv og varme skind mod huden på arme, bryst, lår. Gummy ville klaske ned over skuldrene. Og varmt skumgummy ville spøde mod mange steder på hudoverfladen.

Den blinde ville orientere sig hurtigere, han er vant til at føle sig frem, hans verden er ordnet efter hudformemmelser, hans fingre vejleder ham. For den blinde ville labrynten måske blive for klar, for entydig.

Men vi andre, der ikke har særligt træuede fingerformemmelser vil gå gennem en nuanceret række erfaringer. Vi må støtte os på berøringerne for at komme frem i labrynten, og for at orientere os i grove træk i mangfoldigheden af materialer, bevægelser, vi selv sætter i gang, lyde og lugte.

Et lille oplyst rum. Noget bevæger sig, utrolig langsomt. En rusten rulleskøjte går frem og tilbage, frem og tilbage...

Videre sidder man på et virvar af oppustede genstande. Igen kan soldater med specialviden genkende redningsbæltet. Nogle kan slå lidt igen, hvis man presser dem ind. Nedad og opad over en rund bakke. Fingrene glider over et stykke hønsetrød. Nu ser man igen saksen, men fra en anden side. Man husker reparationerne og rustpletterne, samme saks – altid lidt orientering. Ned ad bakken får man let fart på og sætter noget i bevægelse. Man føler efter. Et cykkelhjul, fælg, eger – men på akselen er sat et stykke skumgumm. Man drejer og får noget nedhængende mellem fingrene. Tynd plastic med mærkelige huller (rester efter en udstansning). Igen noget synligt.

Om et skarpt hjørne. Gulvet går op og ned. I en oplyst luge ser man noget rotere langsomt. Det ligner udstopningsmateriale til møbler. Trådåv. En enkelt bold i hovedet (for alle der måler over 1,70). En skive fra en grammofoon, endnu ikke færdigmonteret.

Gennem en åbning. Hovedet glider mod noget skumgummi. Noget lyser svagt, man fornemmer en kendt form, en toiletcisternes. Der kommer lys fra bunden. Lækkert skind hænger ovenover. Men man skal ikke følge det, man skal den anden vej.

Noget hænger ned fra væggen som slanger. Støvsguarterslanger. Mundstykkerne klasker mod trådåvet. Til den anden side et lille lys. Langt inde kan man fornemme dele af en snog i sprit. Men her kan næsen ikke presses mod glasset – en tyve centimeter tyk skumgummihynde er imellem, man ser gennem et tykt hul.

Tilbage igen. Jernkæder rasler fra et hjørne. Venstre hånd følger et stykke hessian, en madras tømte for indmad. Når man er nået til enden, er man ude – man kommer ind mod en ren hvid væg, som kontrast, og går videre ind i labyrinten.

plade med sejl-garn i de små perforeringshuller. Efterhånden bindes små ting i: garnnøgle, pind, gummisslange, groft papir, silkepapir – eller er det tynd plastic, stump af en ægbakke, langhåret skind. Eller snoren danner en løkke. Venstre hånd glider over transparentfolie. Enkelte store lapper af ædelt skind er pasat. Gav skumgummien ingen lyd fra sig, så knitrer nu folien i øret, ligesom skindet knitrer i fingrene. De næste hjørner roterer. Det er runde aksler, der er fastgjort i guld og højere oppe.

Holder man stadig længst til venstre, lugter man gummisslange, og lange gummi-strimler glider køligt forbi ens næse, øjne, øren, hals. Man mærker uhøvet træ fra et skillerum. På gulvet står en marmorplade, der skal monteres et sted.

Neutrale vægge i masonit. Pludselig træder man på en stærkt fjedrende pude og er i et hjørne. På væggene følger man tøj. Mærker man nøjere efter, opdager man det er mandsbukser med ben, lommer, knapper, lynlås, elastikkinnning, bælteholdere. Den tålmodige arbejder sig hen over seks par.

Til højre lyser det svagt. Bag et rundt glas hænger en saks. En rigtig saks, brugt og lidt repareret, enkelte rustpletter. I rummets bund aner man nogle stumper papir. Det afklippede.

Man kan ikke røre ved saksen. Kun ved det hårde, kolde glas. Men man kan, som børn foran et udstillingsvindue, sætte næsen helt ind til ruden. Man skal videre. Gulvet skræner opad, man griber efter støtte for hænderne. Trådnat med meget store masker. Og så fejler ganske lette bolde en over ansigtet. De hænger i gummi-bånd og er bløde. Trykker man på dem, hører man papir knase ganske let. Overfladen er hæklet garn.

Undergrunden fjedrer lydligt. Stålfjedre med kokosmätte over. Er man heldig, træder man et sted der sætter en ringeklokke i gang. Højre hånd glider over en afslidt kokosmätte. Da den slutter, bliver bunden igen hård, men meget ujævn.

Labyrinten er stort set mørk. Man følger sig frem. Kun meget små lyskilder giver en smule vejledning.

Føleformemmelserne er usikre. Det tager tid at orientere sig, og den tid har den normale tilskuer nok ikke. Hans oplevelse formes ikke i så præcise ord som i det følgende.

Man må tænke sig sproget berøvet meget af sin enkle karakter. Hvert eneste konkret ord skal opløses i de følelementer, det har for os. *Gummi* skal omskrives til noget glat, elastisk, som man kan trække i, som hænger ned på en bestemt måde, fordi de tynde strimler er lette. Det er køligt at tage på. Og *skind* må opløses i de fornemmelser, fingrene får ved at stryge over det, måske lugten af den garvede hudbund, temperaturen.

En sådan beskrivelse ville blive kompliceret. De fleste kender fornemmelserne ved materialet. Man må så tænke sig dem oplevet uden støtte. Og man må tænke sig at kontakten med virkelighedslementet (og ordet for det) først kommer sent, efter en række følekontakter.

Sorte vægge, en kant midt for. Høje hånd følger et stykke skind, venstre skummihvynder med huller i. Det er den rigtige vej. Gulvet bliver blødt. Hvis man havde bare tæer, ville man mærke en kokosmåtte. Den gynger på tykt skummummi.

Mod en ny kant, man følger en lufttopustet ting. Der er to lange pølser med nogle beslag for enderne. Amerikanske soldater vil genkende en nu udrangeret type redningsbæltet.

Til højre er en gang. Trådæv langs fingrene. Pludselig sætter man, natfældende i mørket, noget i gang, og man hører en skrattende lyd. Et cyklehjul med en stålfejder i egerne. Man gangen ender blindt.

Tilbage igen på ret spor går man mellem skummummi og trådæv. En isolerings-

FV

Radioen synger

døre smækker

trækken pifter

Snavs på ruden

brugte tekopper

svømmer i

vaskens fedt

Pletter på bordet

der er ingen

som fjerner dem

Bøgerne og bladene

flyder

Udsidte læbestifter

brugte svedstifter

fedtede pudderkvaster

stivnede klatter hånd lotion

Rode rovdyrssinkende senge

spærter også vejen

Den sødt applikerede kittel

hænger stiv af møg på kroge

og glør på dig

FBLET

Sætte tænder

i et solgult æble

sa det sprøjter

gnave indædt ind til

kærnehusets skal

træmme kærnerne

kassere

stilk og blomst med et

spyt

Frugtens modne runding

i hådens hårde omfavelse

reduceret til

klæbrigt snavs

som hastigt fjernes med

blomsterduftende sæbe

DET EVINDELIGT
KVINDELIGE

Mavepine

Svedig depression

Uren hud

Kvalme

Lede

Tykke ankler

Forstoppelse

Rygsmertter

Ballonunderliv

Svimmel søvthed

Blodlugt

Tung elendighed

Rastløs usikkerhed

Døsigt søvnløshed

Ømme bryster

Hysteri

Codyldrøm

Svidende identitet

Kønsvæsen kvinde

avlsdyr abehun

DU VENDER RYGGEN TIL

Efter øm styrke

betænksomt begær

kærlig udløsning

vender du ryggen til

Falde fra mælkevejens

vilde milde

hensynstulde hensynsløsheds

eksploderende ridt i

solsystem bag solsystem

til en søvning ryg

maskor

Idalen
rutnar förvittnar
maskarna gömmer
sig oss
! !
planboken
ersätter
hjärtat livet
vita trädar
förorsakar
grubbel smärta
frågor begär
inför efter
en säkert
utfallande
dividend !
kistan utan med
läs
3
skovlar
mull

sjutton är

hemföll engång åt sodomi
det var en fjärril
natt -

med mörkblå himmel

gatlyktor asfalt

villken brun luden

humla

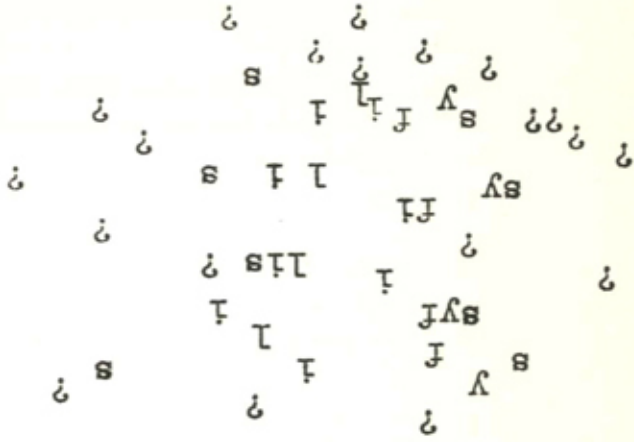
i förgättnigej

och kovall

fåhus

lukt:

efteråtskräck

(ingenting)

Ask.	Arm	And.
Bøge.	Been.	Bjørn.
Dyr-	Duun	Drøm
Eg.	Ert	Elv.
Fyr.	Fred.	Flod.
Gaard.	Grød	Grav.
Hegn.	Høj.	Haar
Ilid.	Is	Jord.
Korn.	Kat.	Knub-
Lind.	Lam.	Laar
Mark.	Mad	Mund-
Nød.	Nat	Nar.
Orm.	Ord	Ost.
Pill.	P . .	Pind.
Quist.	Quæg	Quærn.
Riis.	Rad	Recb-
Sand.	Snee	Støv
Tørv	Tæ	Torsk -
Ulv	Urt.	Ulk

Agtr.
Bøn.
Dyd.
Eed
Frygt.
Gud.
Hat

Moster Ret som har så mange ordpar som der med Ewalds håndskrift kan stå på en lodret linie på folioarket. Alt i manuskriptforholdet tyder på at det er lydlige som tilladt antagat der har fået Ewald til at se baglæns på (uskrrevet tadalit tagatna) Dersom og Moster. Mellem spejlordene er der først to små senere en lang streg, men det er usystematisk og ikke medtaget ved udgivelsen.

Ask.Bøg. Det er de først nedskrevne ord som er gengivet. Senere har Ewald selv rettet P. til Pæl og Torsk til Tersk. Det er skrevet på fire vandrete linier hen over folioarket øverst på en side. Ved gengivelse i dette tidskriftsformat er en lodret opstilling foretrukket.

Til Dersom

Antagat Lad disse Linier maae vare . . .

Moster Ret som	Liv Vil
Kniv Vink	Syn Nys! (Imp.)
Baad Daab	Syg Gys (Imp.)
Nid din	Benk Knib
Mark Kram	Dør Rød
Lys Syl	Port Trop
Siv Vis	Suut Ruus
Laan Naal	Sød Døs
Lort Trol	Gik (han) Kig! (Imp.)
Skov Voks	Rov Vor
Suul Luus	Retten Netter
Mad Dam	Byd! (Imp.) Dyb
du ud	Tid dit
Tros Sort	Evige Raad - Dare give
Ert Tre	Søn Nøs (han)
Med dem	Raab Baar
Ynk Kny! (Imp.)	God dog
En Særk Kræ sne	Jeg nok - Konge!
Gud Dug	Kat Tak
Rede Eder	Øm Mø(e)
Værk Kræv! (Imp.)	Øsi (Imp.) Sø(e)
Mod Dom	Ødi (Imp.) Dø(e)
Ran Nar	En Vel Jevne
Got Tog	Ned den
Evig Give	Skal Lax
Vig Giv! (Imp.)	Mar Tam
Lots Stol / Overstregt /	

SOM DIGT

Velklædte herrer og damer gik forbi mig.
Nogle lystige ord, klangen af en ivrig kvindestemme, en fortrolig hvisken strej-

fede mig.

— det var rigtigt nok liv og glade

— bliver uhyre interessant at

— nej ved du hvad!

snappede jeg.

Det var værdiløse stumper;

men jeg vendte og drejede dem, nød klangen og den smule fortrolighed, den

latter, det smil, den dom, der kunne ligge i ordene.

Jeg kobled dem sammen til lange meningsløse sætninger og mumlede dem

— hun er fabelagtig forbandede penge og så sagde han

Sådan var min samtale med gaden.

Det står på prosa hos Tom Kristensen i en roman fra 1923. Man kan læse det
som et digt om storbyen, om Valdemar Rasmussens samtale med gaden?

Ud fra mit synspunkt kan det meget vel betragtes som bedre end det Tom Kri-

stensen selv kalder gadedigt.

Jeg vil gerne læse det som et digt, bygget op af henslængte ordstumper. Først
blot og bart snappet op, senere formet i lang række, vendt og drejet, gennem-

mumlet — Og jeg vil gerne stille det op som et prosadigt.

Det er karakteristisk for Tom Kristensen og for det danske kulturmiljø der ikke
kunne lære ham bedre at han ikke tager konsekvensen af sine dejlige erfaringer.

Disse ordstumper bliver ikke bedre af at sættes i rytmer og rim, tværtimod.

Og han behøver ikke at forsvare dem eller tage afstand fra dem ved at kalde
dem værdiløse eller meningsløse. Læst som digt får de værdi og mening.

er der jo kun et flykkehil - Marseiis Tlyk
pudget' sã der gav ikke som tænkt der male men der dobbelte arbejdet. Endelig
fredsbevarende rol ! to pler arbejder med små vidier og uden læse- og lærelou-
DAGEB st læggt stæen. Af braktiske grunde måtte denne tilføjende ide obdiale.
sin ende st pler sin redaktør DAV st Hans-Jørgen Nielsen og DIGTE FOR EN
Ordningsen ! nummer uli arbejder en blad om to fideskriver ledigere for pler

kan ikke sælge os på nogen måde så der indtil videre kan vi ikke lade monier
eller varer eller tak (sagde kaffen) YDBESSEBIE står stift på pudget GÆSEBIE
SBOITAINHOIOBAREB kan sendes til alle medvirkerne ! forst st ord eller bende
tektfhandlinger på blindebille sbrodemomstfationer MAN KAN godt være med
arbejdet på sbrodet på idtffædelser på mandtoqig sccebt på mandlingedigte på
dare sig tofjens led st sælge de sider frem som fideskriver står for - en
MAN KAN pler en uundelig stoffe led st sælge med ndredelsen MAN KAN
(med st sider indhold) plieddigte fonefaldedigte mandlingde digte og kof brose
MAN KAN qerutere ! fideskriver MAN KAN skrive artikler på målet for sider

blandsigt til første november og nummer to til første december
103338 NDSEINDEGSEI sker når der er redaktionel aktivitet dog er nummer et
færdigt) kan sendes sammestedsken eller indsendes på fideskriverets girokonto
stæen' Finsensgade 28, Århus N TIGEKUD til duffen (som måske nok pliver til-
fredensporid' giro 38135 ANNOICER kan fædnes led menvendelse til læggt
AVOINIEWENT fi kroner for fem uante fædnes gennem tofaldet Årens' vox 8'

dirklud anderssen i redaktionen
hans-jørgen Nielsen og oje
ledigere st læggt stæen med
plerken mere eller mindre
man får for en deler digte

BÆRLIGHED
DÆRLIGHED
FÆRLIGHED
GÆRLIGHED
HÆRLIGHED
JÆRLIGHED
KÆRLIGHED
LÆRLIGHED
MÆRLIGHED
NÆRLIGHED
PÆRLIGHED
QÆRLIGHED
RÆRLIGHED
SÆRLIGHED
TÆRLIGHED
VÆRLIGHED
XÆRLIGHED
ZÆRLIGHED

et tidsskrift kan (ikke) bruges til meget

nummer nul oktober 64

**DIGTE
FOR EN
DALER**